

Bányai Tamás

FÉLELEM

Blei János kikászálódott a paplan alól. A konyhából beszűrődött a rádió hangja, reggeli híreket olvastak be éppen. Nem figyelt a bemondóra, de egy hosszú mondat hallatán megdermedt. „A szomszédos Csehszlovákia párt és állami személyiségeinek kérését teljesítve a Magyar Népköztársaság kormánya – együtt más szövetséges országokkal – segítséget nyújt – beleértve a fegyveres támogatást is – a testvéri csehszlovák népnek a belső, szocializmusellenes, valamint a külső, imperialista erők által létrehozott ellenforradalmi fordulat veszélyének elhárítása céljából...”

A többit már nem is hallotta, ennyi elég volt, hogy helyzetét egészen más megvilágításban lássa.

Edit egy fémtálcán, porcelán mokkácsészékben hozta be a kávé a szobába. A tálcát a dohányzóasztalra helyezte, és odatelepedett János mellé, aki még mindig alsónadrágban ült a bevetetlen ágyon.

– Hallottad a híreket? – kérdezte János.

Edit a kávéját kavargatta, vállat vont.

– Félfüllel, de igazából nem figyeltem. Miért? Talán mondtak valami érdekeset?

– Semmi különös. Mintha Csehszlovákiát említette volna a bemondó. Azt hittem, hallottad.

– Rémlik. De már kezd unalmas lenni, hogy folyton Csehszlovákia van műsoron. Ágcsernyői találkozó, Ceaușescu Prágában, Dubček így, Dubček úgy. A könyökömön jön ki ez az egész. Mintha más nem is lenne a világon, csak Csehszlovákia. Nem érdekel, ezért aztán el is engedem a fülem mellett, amit mondanak.

János a kávécsésze fölött figyelte a lány arcát. Megnyugtatta, hogy aggodalomnak vagy félelemnek nyomát sem látja rajta. Pedig mennyire megdöbben, amikor négy nappal korábban ajtót nyitott neki.

– Hogy nézel ki? – kérdezte akkor csodálkozva, leplezetlen gyanakvással.

Ami azt illeti, suhant végig János agyán, nem lehettem épületes látvány koszos csizmában, festékes-malteros gyakorlóruhában. Katonák nem így járkálnak az utcán.

El kellett mondani az igazságot.

Hogy valójában megszökött, mert alighogy a század az építkezésről megérkezett a körletbe, összetartást, azaz zárlatot rendeltek el, senki sem hagyhatta el a laktanyát, hiába volt már kezében a szabadságos levél, amit egy üveg pálinka ellenében sikerült kicsikarni a századírnoctól. Átöltözni kimenőruhába feltűnő lett volna, így viszont nem okozott nehézséget, hogy egy óvatlan pillanatban lelépjen. Mert igaz ugyan, hogy mindenkitől visszavonták a kimaradási, eltávozási és szabadságolási engedélyeket, s a főbejáraton

nem is lehetett volna elhagyni az épületet, de vacsorázni csak kivonultak. A konyha és az étkezdé különálló épület, közrefogva a három munkásszállóval, amelyeknek egyikéből alakították ki a laktanyát. Ott már összekeveredtek a civilekkel, megszűnt mindenféle katonás rend, s ezt a zűrzavart nem volt nehéz kihasználni. Két sarokkal odébb elkapott egy taxit, amelynek sofőrjét csak a fuvardíj érdekelte, nem pedig az, hogy utasa milyen öltözetet visel, s hogy engedéllyel vagy anélkül távozott-e valahonnan.

Edit a nyakába borult, mit sem törődve öltözéke állapotával. Szorította magához, mintha sohasem akarná elengedni, s közben aggodalomtól reszkető hangon kérdezte:

– Ebből komoly bajod származhat, ugye? Nem lenne jobb, ha most azonnal visszafordulnál? Akkor talán még...

Igyekezett megnyugtatni a lányt.

– A legrosszabb esetben rám sóznak három nap fogdát. De még az is kétséges. Egy munkásszázadnál nem nélkülözhetik a dolgozó bakákat.

Edit hümmögve fogadta ezt a magyarázatot. Hitte is, nem is, de inkább nem. A hiúságának azért biztos hízelgett, gondolta János. Melyik nőt nem hatja meg, ha párja áldozatot is hajlandó vállalni érte?

Azt azért elhallgatta, hogy nem pusztán a lány iránt érzett szerelme készítette erre a lépésre. Edit szülei egy teljes hétre elutaztak vidéki rokonaikhoz, s így zavartalanul birtokba vehették az egyszobás lakást. Ilyen lehetőség ritkán adódik. Legközelebb talán csak akkor, ha férj-feleség lesznek és saját lakáshoz jutnak. Az meg... Elérhetetlenül távoli jövő.

Edit aggálya akkor látszott megszűnni, amikor János lehámozta magáról piszkos ruházatát, hogy a lány kimossa, ő meg ott állt előtte anyaszült meztelenül, félszegen. Nem szégyenkezett, csak zavarba jött a gondolatra, hogy pucéran kell helyet foglalnia a konyhaasztalnál. A lány nevetett, mint aki viccesnek találja ezt a szituációt. Aztán előkerítette apjának egy fürdőköpenyét, s ezzel mintha félelmei is elillantak volna.

Tegnap este, amikor leültek a tévé elé megnézni a *Táncdalfesztivál* döntőjét, már fel sem merült bennük, hogy szerelmeset együttlétüknek milyen ára lehet. Később csipkelődve vitakoztak az előadott számokon. János az Edit által kedvelt dalokat érzélgős giccsnek nevezte.

– Az Illésék igen! – mondta meggyőződéssel. – Eredeti magyar zenét játszanak, aminek a szövege sem szokványos. Nem keseregnek a fehér sziklák alatt, nem áhítoznak a zongorázó kislány után és nem sipákolnak a mamának. Ugyanakkor tökéletesen kifejezik azt, amit a mi nemzedékünk érez mindenütt a világon. Gondolj a francia diáklázadásokra, a jugoszláviai meg a lengyel diáktüntetésekre, vagy akár az amerikai fiataloknak a vietnami háború elleni tiltakozására. Mit énekelt Levente? „Azt hittem, jó lesz, majd ha egyszer én is nagy leszek.” Felnőttünk, nagyok lettünk és semmi sem lett jobb. Ez a baj.

Edit odahajolt hozzá és békítően végighúzta ujjait az arcán.

– Úgy beszélsz, akár egy elégedetlen, lázadó politikus az emelvényről, holott csak zenét hallgatunk. Biztos fülbemászó dalok, amiket te elítélsz, de nekem akkor is tetszenek. Ugye nem baj?

– Persze, hogy nem. Nem is arról beszélek.

– Hanem miről?

– Nem érted? Miért kell nekem kiszöknöm a laktanyából ahhoz, hogy itt lehessen veled? Nagyon jó, és örülök is, amiért nem kell hadgyakorlatokon részt vennem, esetleg

tévedésből még le is lőnöm valakit. Ehelyett téglát hordhatok, maltert keverhetek és a zsold mellé még némi fizetést is kapok. De miért kellett ezért engem még angyalbőrbe is bújtatni? Mondhatták volna, nézd fiam, a szocializmus rád van szorulva, két évig negyed-annyi pénzért egy építkezésen kell robotolnod. Reggel munkába állsz, délutántól másnap reggelig azonban azt csinálsz, amit akarsz. Nem lett volna egyszerűbb? És miért kell az amerikai srácoknak parancsra megdöglenni Vietnamban? Mert eszelős alakok irányítják a világot a maguk betokosodott, erőszakra épülő és hatalomra vágyó eszmerendszere szerint. Teljesen mindegy, hogy szocializmusról vagy imperializmusról pofáznak. Azt hittem, jó lesz, más lesz, majd ha nagy leszek. Csakhogy minden maradt a régiben, és nem én vagyok az egyetlen, akinek ebből elege van.

Editnek tetszett, hogy a fiú ennyire belehevült, szinte még az arca is kipirosodott, ahogy mondta a magáét. Csendes, nyugodt hangon kérdezte meg:

– Mégis, mit szeretnél?

– Békét, nyugalmat, szabadságot, hogy élhessem az életem úgy, ahogy én szeretném. Úgy, hogy a mi életünk a mi hatáskörünkbe tartozzon. Ne más mondja meg, mikor kaphatunk útlevelet, mikor lakást, mikor fogjak fegyvert, és egyáltalán minek. – Egy pillanatra elhallgatott, majd valamivel higgadtabban folytatta. – Veled szeretnék élni, de nem itt, a szüleid lakásában vagy az én anyám nyakán. És ha egyszer terhes leszel, szeretném eltartani és felnevelni a gyerekünket. Nem katonának és nem is egy bábnak, akinek sorsáról az állam nevében ismeretlen kényurak döntenek. Ennyi. Ez olyan sok?

– Nem – felelte Edit. – Egyáltalán nem sok. Ám a világ akkor sem fog megváltozni. Olyan, amilyen, és bármennyire óhajtanánk másként, nekünk kell alkalmazkodni hozzá.

János megadóan, mégis kelletlenül bólintott. Elkésérítette, hogy Edit így gondolkodik, ilyen – szerinte – földhözragadt módon. Mi fog változni, mennyivel lesz jobb a világ, ha mindenki ilyen könnyen beletörődik helyzetébe?

Tekintetét Editre fordította, s úgy tetszett neki, az arckifejezés, amit maga előtt lát, egyszerre szomorú és vigasztaló. A lány szemének csillogásából nem beletörődést, nem lemondást, éppen ellenkezőleg, biztatást olvasott ki. Ne csüggedj és ne keseredj el, mondta ez a szempár. Ha összetartunk, ha kölcsönös megértéssel viseltetünk egymás iránt, legyen ez a világ, amelyikbe születünk, bármilyen megmásíthatatlannak tetsző, a mi életünket mi fogjuk irányítani.

Hát nem mi fogjuk, gondolta most, hogy a reggeli hírek hallatán görcsbe szorult a gyomra, és balsejtelem kerítette hatalmába. Ugyan mi mást jelenthet ez a *csehszlovák népnek nyújtott fegyveres támogatás*, mint egy esetleges háborút? Vagy legalábbis hadiállapotot. Akárhogy is, ilyen körülmények között engedély nélküli távozása a laktanyából teljesen más elbírálás alá esik. Igaz, hogy csak egy építőipari század katonája, de ahol háború van, ott rombolás folyik, és ahol rombolnak, ott építeni is kell. Lehet, hogy társai már úton vannak Csehszlovákiába? Ő meg...

Őt meg majd hadbíróság elé állítják mint katonaszökevényt. Márpedig azt nem fogja megúszni néhány nap fogdával.

Igyekezett úrrá lenni hirtelen támadt félelmén, nehogy Edit észrevegye rajta, miféle kétségek gyötrik. Elfordult a lánytól, felállt.

– Azt hiszem jobb, ha készülődök. Délre még visszaérhetek a laktanyába.

– Máris? – kérdezte Edit csalódott hangon.

Nem felelt, csak fejének bólintásával jelezte: igen, máris. Tudta, ha akárcsak egy perccel is tovább marad, nem tudja elhallgatni félelmeit, az pedig megnehezítené az amúgy sem könnyű válást.

Gyorsan magára kapta ruházatát, futó csókkal vett búcsút a lánytól, aki nem tudta mire vélni a hirtelen támadt sietséget, s akinek szemrehányó tekintetét sokáig magán érezte.

De jobb ez így, gondolta már odakint az utcán. Éppen elég, ha én emészttem magam a semmi jóval nem kecsegtető jövő miatt.

Körülnézett egy leintható taxit keresve, ám amikor meglátott egyet közeledni, még mielőtt felemelte volna kezét, másként döntött. Mehet gyalog, mehet villamossal, hiszen olyan mindegy, hogy útközben veszi őrizetbe a városparancsnokság őrzője vagy a laktanyában tartóztatják le. Az elmúlt négy nap boldogságát így sem, úgy sem vehetik el tőle. A hadbíró is csak a holnap felől dönthet, az előző napokra nincs befolyása.

A villamoson az az érzése támadt, hogy mindenki őt figyeli, mintha az arcára lenne írva a kínzó félelem. Holott az emberek ügyet sem vetettek rá. Szemükben nem volt más, csak egy katona, aki velük együtt zötykölődik a következő megálló felé. És ők sem tudhatták előre, mi vár majd rájuk abban a megállóban.